

Opinió

Tribuna

José García Montalvo

Universitat i capital humà

“La baixada de la població d’entre 18 i 22 anys i la reducció dels avantatges dels universitaris en el mercat laboral expliquen, en part, la pèrdua d’alumnes a les universitats espanyoles”

Hi ha un evident vincle entre la formació del capital humà i el creixement econòmic. Però sovint es fa una interpretació simplista de l’efecte de l’educació sobre el benestar dels països. En primer lloc, perquè hi hagi aquesta relació és necessari que durant els anys d’educació es produeixi aprenentatge efectiu. Les avaluacions que efectua l’ONG Pratham a l’Índia mostren que una proporció molt elevada d’alumnes del tercer curs de primària no han adquirit l’aprenentatge que hauria de tenir un alumne de primer. El més important és quant has après i no quants anys has estat escolaritzat.

En segon lloc, la relació entre formació i creixement econòmic depèn del fet que les habilitats i els coneixements obtinguts en el sistema educatiu s’utilitzin de manera efectiva. Per exemple, en el cas espanyol, el nivell de sobrequalificació arriba, segons l’OCDE, al 44% de la població ocupada. Molts d’aquests treballadors que tenen feines per sota del seu nivell de formació són universitaris que van cursar estudis superiors amb l’objectiu de millorar les seves perspectives laborals: al voltant del 75% dels universitaris reconeixen que aquesta va ser la seva motivació principal.

Aquesta introducció ve al cas d’algunes interpretacions recents sobre l’evolució del nombre d’universitaris a Espanya. En les últimes dues setmanes s’han publicat diversos estudis sobre estudiants universitaris. És bastant sorprenent la interpretació que es feia de les dades en diversos mitjans de comunicació. Un diari titulava: “La crisi consolida la pèrdua d’alumnes a les aules universitàries”, en relació a la caiguda de l’1,2% dels estudiants universitaris entre el curs 2011-2012 i el 2013-2014. Però la realitat és que des del començament de la crisi (2008-2009) s’ha produït un increment de l’alumnat universitari del 4,2%.

Per justificar aquesta suposada caiguda dels estudiants, el telenotícies d’una cade-

na de televisió apuntava a la pujada de les taxes universitàries. Com a prova mostrava dos estudiants universitaris que argumentaven que havien hagut d’abandonar els seus estudis en no poder abonar les taxes. No hi ha dubte que la pujada de taxes ha pogut tenir algun efecte, però, realment, és raonable pensar que la caiguda d’estudiants universitaris ha estat causada per la pujada de les taxes?

Cap a la formació professional

Analitzem altres possibles causes de la petita caiguda dels últims dos anys. Primera: les projeccions demogràfiques a curt termini mostren una caiguda del 2% anual dels joves d’entre 18 i 22 anys des de l’any 2011 que durarà fins al 2016, reflex de l’arribada a aquest grup d’edat dels nascuts en els anys en què Espanya ostentava una de les taxes de natalitat més baixes del món. Això vol dir que la proporció d’universitaris en el grup d’edat rellevant no disminueix, sinó que augmenta. Aquest efecte té relació amb el retorn al sistema educatiu d’alguns joves que van abandonar els seus estudis durant els anys de la bombolla.

Segona hipòtesi: s’ha reduït l’avantatge dels universitaris al mercat laboral enfront d’altres nivells educatius. S’argumenta amb insistència que els estudis universitaris són un antídote contra la desocupació. Això és cert si s’observa la població en general, però no ho és entre els joves. De fet, en les crisis anteriors, la taxa de desocupació dels joves universitaris superava, per exemple, la dels graduats de formació professional. La crisi actual està resultant diferent: els universitaris joves han vist augmentar significativament les seves taxes de desocupació, però no tant com altres nivells educatius inferiors. La causa sembla que és un significatiu augment de la sobrequalificació, ja que els universitaris competeixen pels llocs de treball menys qualificats i amb salaris més baixos. Si aquests indicis es confirmen, estarem assistint a un increment

encara més gran de la sobrequalificació, que ja era un problema greu al mercat laboral espanyol. A més, les bones sortides laborals de la formació professional, que suposa menys anys d’estudis i, per tant, menor cost d’oportunitat en termes d’anys sense treballar, converteixen aquests estudis en un competidor cada vegada més potent dels estudis universitaris.

De fet, s’ha produït un significatiu augment dels estudiants de formació professional. Aquest canvi hauria de ser percebut com un moviment en la direcció correcta, ja que el sistema educatiu espanyol genera pocs graduats de formació professional i secundària superior en relació al que succeeix en la majoria dels països del nostre entorn.

¿És la pujada de taxes determinant en aquest context? Un curs ha passat a costar uns 1.100 euros, enfront dels 700 que solia costar abans del començament de les pujades. L’increment representa un 1,8% de la renda familiar disponible mitjana d’una llar. Però, a més, a Catalunya les taxes pagades depenen del nivell de renda. Jo vaig fer la meua pròpia enquesta de dos estudiants. “On heu cursat la secundària?” Tots dos havien anat a una escola concertada. En una es pagaven aproximadament 2.400 euros anualment i en l’altra 3.200. Però tots dos pensaven que les taxes universitàries eren molt altes. Això podria interpretar-se com un reflex del poc valor afegit que assignen als estudis universitaris.

Tenir més graduats universitaris no suposa de manera automàtica un revulsiu per al creixement econòmic. És necessari que els coneixements acumulats siguin adequats per a l’estructura productiva d’un país i s’utilitzin de manera efectiva. En cas contrari, solament es produeix un balafament de recursos que, a més, genera un elevat grau de frustració entre els graduats.

José García Montalvo és catedràtic d’economia de la UPF